

## YOZGAT SAAT KULESİ

**Anahtar Kelimeler:** Saat Kulesi, Plan ve Kütle, Yapı, Malzeme

**H.Kamil BİÇİCİ<sup>1\*</sup>**

Yozgat kent merkezinde yer alan Saat Kulesi, kentsel silüetin en belirgin simgelerinden biri olmasının yanı sıra, geç Osmanlı dönemi kamusal mimarlık anlayışını yansıtan önemli yapılardan biridir. Kent dokusu içerisinde anıtsal bir odak noktası oluşturan yapı, işlevsel özelliğinin yanı sıra simgesel değeriyle de öne çıkmaktadır. Osmanlı modernleşme sürecinde kamusal zaman anlayışının mekânsal bir ifadesi olarak inşa edilen saat kuleleri arasında Yozgat Saat Kulesi, mimari kurgusu ve estetik özellikleriyle dikkat çeken özgün örneklerden biridir.

Kule, saatin yer aldığı tek şerefeli balkonlu bir tasarıma sahiptir. Gövdeden dışarıya taşkın olarak düzenlenen balkon, yapının en belirgin mimari öğelerinden biridir. Kuleye giriş kuzey cephede yer alan yuvarlak kemerli bir kapıdan sağlanmakta, üst katlara ise zikzak biçiminde yerleştirilmiş ahşap merdivenlerle ulaşılmaktadır. Şerefeli bölümün altında, giriş açıklığının üzerindeki yatay silmelerle birbirinden ayrılan üç kademeli bir düzenleme görülmektedir. Yapının iki bölümü dışında her bölümde küçük, yuvarlak kemerli bir pencere bulunmaktadır. Saat kadrانlarının yer aldığı dört cephenin üzerinde ise dikdörtgen camlı dairesel pencereler bulunmaktadır.

Yayınlarda kulenin zemin katı, gövdesi, çan bölümü ve ahşap çatısı dikkate alınarak altı veya yedi katlı olduğı belirtilmektedir. Ancak yapı, cephede yer alan silmeler esas alınarak değerlendirildiğinde farklı bir bölümlenme göstermektedir. Girişten şerife balkona kadar gövde altı bölüme ayrılmaktadır. Şerefeli bölüm, bunun üzerindeki kat ve çanın bulunduğı ahşap bölüm de eklendiğinde, kule toplam dokuz bölümden oluşmaktadır.

Çanın yer aldığı ahşap bölümün dört köşesine süsleme amacıyla ters çevrilmiş vazoyu andıran motifler yerleştirilmiştir. Bu bölümün dört cephesinde yarım yuvarlak kemerli açıklıklar yer almaktadır. Ahşap bölümün üst kısmının hemen altında testere dişini andıran ahşap süsleme kuşağı dolaşmaktadır. Ahşap bölümün altında ise dört cephede Osmanlı rakamlarıyla düzenlenmiş saat kadrانları yer almaktadır.

Yapı, plan ve kütle özellikleri bakımından dikey vurgunun ön plana çıkarıldığı bir tasarım anlayışı sergilemektedir. Kareye yakın bir kaide üzerine yükselen kule gövdesi, yukarı doğru daralan kompozisyonuyla anıtsal bir görünüm kazanır. Bu dikey yükseliş etkisi, yapının çevresindeki yapılaşma içinde güçlü bir görsel odak oluşturmakta ve saat kulelerinin karakteristik mimari anlayışını yansıtmaktadır.

---

<sup>1\*</sup> Dr.Öğr. yesi, Yozgat Bozok  nv.Fen-Ed.Fak.San.Tar.B l. Yozgat. h.kamil.bicici@bozok.edu.tr, Orcid : 0000-0002-5403-8878

Malzeme kullanımı bakımından yapı, büyük ölçüde kesme taşla inşa edilmiştir. Taş yüzeylerde görülen özenli işçilik ve taş blokların düzenli istifı, yapıya hem sağlamlık hem de estetik bütünlük kazandırmaktadır. Cephelerde süslemeden çok formun etkisinin ön plana çıkarıldığı sade bir mimari anlayış hâkimdir. Açıklıklar, taşıyıcı sistemi zayıflatmayacak biçimde sınırlı tutulmuş; gövde yüzeylerine yerleştirilen pencere ve boşluklar hem iç mekânın havalandırılmasını sağlamak hem de cephe kompozisyonunda görsel denge oluşturmak amacıyla düzenlenmiştir. Simetrik cephe kurgusu da yapının anıtsal karakterini güçlendiren unsurlardan biridir.

Kulenin en dikkat çekici mimari ögesini, üst bölümde yer alan saat kadranları oluşturmaktadır. Dört cephede konumlandırılan saat yüzeyleri, yapının işlevini doğrudan yansıtan odak noktalarıdır. Saat kadranlarının kule gövdesiyle kurduğu oran ilişkisi, kompozisyonun genel dengesini desteklerken, yapının hem işlevsel hem de estetik bütünlüğünü tamamlamaktadır.

Yozgat Saat Kulesi'nde süsleme unsurlarının sınırlı kullanımı, yapının estetik karakterini belirleyen başlıca özelliklerden biridir. Cephe yüzeylerinde yoğun bir bezeme programına yer verilmemesi, geç Osmanlı döneminde taşra kentlerinde görülen işlev öncelikli kamusal mimarlık anlayışını yansıtmaktadır. Bu nedenle kulenin görsel etkisi, bezemeden çok kütsel formu, oran ilişkileri ve dikey vurgusu üzerinden şekillenmektedir.

Kule, kent merkezindeki konumuyla yalnızca mimari bir odak noktası değil, aynı zamanda kamusal yaşamın düzenleyici unsurlarından biridir. Osmanlı şehirlerinde zamanın görünür ve ortak bir referans hâline gelmesini sağlayan saat kuleleri, işlevlerinin yanı sıra bulundukları kentlerin simgesel yapıları olarak da önem taşımaktadır. Bu yönüyle Yozgat Saat Kulesi, kentsel kimliğin oluşumunda ve kent hafızasının sürekliliğinde önemli bir yere sahiptir.

Genel mimari karakteri bakımından yapı, işlevsellik ile anıtsallık arasında dengeli bir ilişki kurmaktadır. Dikey vurgu, sade cephe düzeni ve kesme taş malzeme kullanımı, kulenin estetik bütünlüğünü oluşturan temel unsurlardır. Kent silüetindeki belirgin konumu ve ölçülü mimari dili, yapının anıtsal etkisini güçlendirmektedir.

Sonuç olarak, Yozgat Saat Kulesi, geç Osmanlı döneminde inşa edilen saat kuleleri arasında mimari özellikleri ve kent içindeki konumuyla öne çıkan önemli yapılardan biridir. Kesme taş malzemesi, sade cephe düzeni, belirgin dikey kütle etkisi ve işlevsel plan kurgusuyla dönemin taşra kamusal mimarlık anlayışını yansıtmaktadır. Kent merkezindeki anıtsal konumu sayesinde yalnızca zamanı gösteren bir yapı olmanın ötesine geçen kule, Yozgat'ın tarihsel kimliğini ve kentsel belleğini temsil eden simge yapılardan biri olarak günümüzde de önemini korumaktadır.

## Kaynakça

- ACUN, H. (1994). *Anadolu saat kuleleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- ACUN, H. (2011). *Osmanlı İmparatorluğu saat kuleleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- BİÇİCİ, H. K. (2022). Bir sanat tarihçi gözüyle Yozgat'ın gözbebeği, Yozgat Saat Kulesi. İçinde Y. E. Tansuę (Ed.), *Tarih Araştırmaları III* (ss. 113–142). Ankara: İKSAD Yayınları.
- YEDİKITA. (t.y.). *Anadolu'da zamanın şahidi: Yozgat Saat Kulesi*. Eriřim tarihi: 12 Nisan 2022, <https://yedikita.com.tr/anadoluda-zamanin-sahidi-yozgat-saat-kulesi/>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (t.y.). *Saat Kulesi – Yozgat'ın sembollerinden*. Eriřim tarihi: 12 Nisan 2022, <https://yozgat.ktb.gov.tr/TR-92004/saat-kulesi--yozgatin-sembollerinden.html>